

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾**

z dnia 2008 r.

**w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich
prowadzenia**

Na podstawie art. 14 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się następujące rodzaje działań naprawczych przeprowadzanych w przypadku szkody w środowisku w gatunkach chronionych, chronionych siedliskach przyrodniczych lub w wodach:

- 1) podstawowe działania naprawcze;
- 2) uzupełniające działania naprawcze;
- 3) kompensacyjne działania naprawcze.

§ 2. 1. W pierwszej kolejności prowadzi się podstawowe działania naprawcze.

2. Podstawowe działania naprawcze powinny doprowadzić do przywrócenia stanu początkowego.

§ 3. 1. W przypadku, gdy podstawowe działania naprawcze nie zakończą się przywróceniem stanu początkowego, podejmuje się uzupełniające działania naprawcze.

2. Uzupełniające działania naprawcze przeprowadza się w sposób zapewniający podobny stan elementów przyrodniczych lub ich funkcji, jaki byłby zapewniony, gdyby element przyrodniczy, który uległ szkodzie, został przywrócony do stanu początkowego.

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 216, poz. 1606).

§ 4. 1. W przypadku wystąpienia strat przejściowych, oprócz podstawowych i uzupełniających działań naprawczych, podejmuje się kompensacyjne działania naprawcze.

2. Przez straty przejściowe rozumie się straty wynikające z faktu, że do chwili osiągnięcia pełnego efektu podstawowych i uzupełniających działań naprawczych elementy przyrodnicze nie są w stanie spełniać swoich funkcji ekologicznych lub nie są użyteczne dla innych elementów przyrodniczych albo dla ludzi.

3. Kompensacyjne działania naprawcze przeprowadza się w sposób zapewniający zrekompensowanie strat przejściowych, które wystąpiły w okresie od chwili wystąpienia szkody w środowisku do przywrócenia stanu początkowego.

4. Kompensacyjne działania naprawcze obejmują dodatkową, wykraczającą poza przywrócenie do stanu początkowego, poprawę stanu elementów przyrodniczych.

§ 5. 1. Przy wyborze sposobu prowadzenia działań naprawczych w przypadku szkody w środowisku w gatunkach chronionych, chronionych siedliskach przyrodniczych lub w wodach należy uwzględnić:

- 1) wpływ działań naprawczych na zdrowie ludzi i bezpieczeństwo publiczne;
- 2) koszt wprowadzenia działań naprawczych;
- 3) prawdopodobieństwo uzyskania zakładanych skutków działań naprawczych;
- 4) stopień, w jakim działania naprawcze będą zapobiegały wystąpieniu szkód w środowisku w przyszłości;
- 5) ryzyko wystąpienia dodatkowych szkód będących wynikiem działań naprawczych;
- 6) stopień, w jakim działania naprawcze przyniosą korzyści poszczególnym elementom przyrodniczym lub ich funkcjom;
- 7) stopień, w jakim działania naprawcze uwzględniają odpowiednie zagadnienia społeczne, gospodarcze, kulturalne oraz inne czynniki właściwe dla danego miejsca;
- 8) okres po upływie, którego działania naprawcze zaczną przynosić efekty i po jakim przywrócą środowisko do stanu początkowego, a także trwałość efektów;
- 9) stopień, w jakim działania naprawcze przyczynią się do przywrócenia środowiska do stanu początkowego;

10) powiązanie miejsca odbudowy utraconych elementów przyrodniczych lub ich funkcji z miejscem wystąpienia szkody w środowisku.

2. Przy wyborze sposobu prowadzenia działań naprawczych uwzględnia się:

- 1) najlepsze dostępne techniki;
- 2) możliwość wykorzystania naturalnej regeneracji elementów przyrodniczych, jeżeli przynosi ona największe korzyści dla środowiska.

§ 6. 1. Wybierając sposób przeprowadzenia uzupełniających lub kompensacyjnych działań naprawczych należy w pierwszej kolejności uwzględniać zastępowanie elementów przyrodniczych lub ich funkcji, które uległy szkodzie, takimi samymi pod względem jakości i ilości elementami przyrodniczymi lub ich funkcjami.

2. Jeżeli zastąpienie elementów przyrodniczych, które uległy szkodzie takimi samymi elementami nie jest możliwe, wybierając sposób przeprowadzenia uzupełniających lub kompensacyjnych działań naprawczych należy uwzględniać zastępowanie elementów przyrodniczych lub ich funkcji innymi (alternatywnymi) elementami przyrodniczymi lub ich funkcjami, dopuszczając obniżenie jakości rekompensatą ilościową.

3. Przy wyborze sposobu przeprowadzenia uzupełniających lub kompensacyjnych działań naprawczych należy uwzględniać możliwość tworzenia dodatkowych elementów przyrodniczych lub ich funkcji w celu skrócenia czasu od chwili wystąpienia szkody w środowisku do osiągnięcia celu naprawy.

4. Jeżeli przywrócenie podobnego stanu elementów przyrodniczych lub ich funkcji albo zrekompensowanie strat przejściowych w miejscu wystąpienia szkody nie jest możliwe, utracone elementy przyrodnicze lub ich funkcje odbudowuje się w innym miejscu.

5. Przy wyborze sposobu przeprowadzenia uzupełniających lub kompensacyjnych działań naprawczych dopuszcza się zastępowanie elementów przyrodniczych lub ich funkcji, takimi samymi pod względem jakości i ilości elementami przyrodniczymi lub ich funkcjami w innym miejscu, niż miejsce wystąpienia szkody w środowisku, jeżeli przy równoważnym efekcie koszty ich przeprowadzenia będą znacząco mniejsze.

6. W przypadkach, o których mowa w ust. 4 i 5, inne (alternatywne) miejsce odbudowy utraconych elementów przyrodniczych lub ich funkcji powinno być, o ile to możliwe, najbardziej powiązane z miejscem wystąpienia szkody w środowisku, przy

uwzględnieniu rozwiązań optymalnych dla elementów przyrodniczych, które doznały szkody.

§ 7. 1. W przypadku, gdy działania naprawcze nie mogą doprowadzić do zastąpienia w równoważny sposób elementów przyrodniczych lub ich funkcji, które uległy szkodzie, ani nie można skutecznie zastosować rozwiązania, o którym mowa w § 6 ust. 4, wyznacza się alternatywne uzupełniające lub kompensacyjne działania naprawcze, w taki sposób, by ich koszty odpowiadały potrójnym przeciętnym kosztom odtworzenia danych elementów przyrodniczych lub ich funkcji.

2. Jeżeli w przypadku, o którym mowa w ust. 1, określenie przeciętnych kosztów odtworzenia danych elementów przyrodniczych lub ich funkcji nie jest możliwe, zamiast nich przyjmuje się wycenę pieniężnej wartości utraconych elementów lub ich funkcji albo przeciętnych kosztów odtworzenia elementów lub funkcji podobnych do utraconych.

§ 8. Jeżeli podstawowe i uzupełniające działania naprawcze nie doprowadzą do przywrócenia stanu początkowego lub proces przywracania stanu początkowego będzie się przedłużał, należy przeprowadzić wzmożone, uzupełniające lub kompensacyjne działania naprawcze, przy czym rozwiązanie, o którym mowa w § 6 ust. 4–6, może być stosowane odpowiednio.

§ 9. 1. W przypadku szkody w środowisku w powierzchni ziemi, w celu usunięcia bieżącego lub przyszłego zagrożenia dla zdrowia ludzi, działania naprawcze obejmują co najmniej usunięcie, opanowanie, ograniczenie lub zmniejszenie zanieczyszczenia, w tym w szczególności przywrócenie jakości gleb i ziemi do stanu wymaganego standardami, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150), przy uwzględnieniu naturalnej regeneracji elementów przyrodniczych.

2. Przy ocenie zagrożenia dla zdrowia ludzi uwzględnia się:

- 1) właściwości i funkcje gleby;
- 2) ustalenia przeznaczenia terenu określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach zabudowy

i zagospodarowania terenu, albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego;

- 3) rodzaj i poziom koncentracji szkodliwych substancji, preparatów, organizmów lub mikroorganizmów, stwarzane przez nie zagrożenie i możliwość ich rozprzestrzeniania się.

3. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo decyzji, o których mowa w § 9 ust. 2 pkt 2, uwzględnia się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz charakter tego terenu, w tym przewidywany rozwój.

4. Jeżeli zmienione zostało przeznaczenie terenu, podejmuje się wszelkie niezbędne środki, aby zapobiec negatywnemu wpływowi tej zmiany na zdrowie ludzi.

5. Naturalna regeneracja elementów przyrodniczych w przypadku szkody w środowisku w powierzchni ziemi może zostać zastosowana, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska spośród możliwych sposobów prowadzenia działań naprawczych w danym przypadku.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 14 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, zwanej dalej „ustawą o szkodach”.

Przepisy art. 13 ustawy o szkodach zobowiązują do uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska warunków przeprowadzenia działań naprawczych. Przepis ten stanowi transpozycję art. 6 ust. 2 lit. d i art. 7 ust. 1 dyrektywy 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 kwietnia 2004 roku w sprawie odpowiedzialności za zapobieganie i naprawę szkód w środowisku (Dz. Urz. WE L 143/56 z 30.04.2004), zwanej dalej „dyrektywą 2004/35/WE”. W odniesieniu do szkód w środowisku w powierzchni ziemi będzie to wymaganie analogiczne do dotychczas obowiązującego uzgodnienia warunków rekultywacji. Natomiast jeżeli chodzi o szkody w środowisku w gatunkach chronionych, chronionych siedliskach przyrodniczych lub w wodach nie istniał do tej pory w polskim prawie obowiązek uzgadniania sposobu prowadzenia ich naprawy.

Dyrektywa 2004/35/WE stawia w zakresie określania sposobu prowadzenia działań naprawczych konkretne wymagania określone w załączniku II. Zaproponowane w projekcie rozwiązania stanowią transpozycję załącznika II do dyrektywy 2004/35/WE.

Ponadto projekt rozporządzenia zakłada inne sposoby postępowania w przypadku szkody w środowisku w gatunkach chronionych, chronionych siedliskach przyrodniczych lub w wodach, a inne w przypadku szkody w środowisku w powierzchni ziemi. Przyjęcie takiego rozwiązania wynika z uwzględnienia wpływu podejmowanych działań na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi, potrzeby minimalizacji kosztów tych działań, możliwości osiągnięcia celów naprawy i przeciwdziałania przyszłym szkodom lub pogłębianiu szkód istniejących oraz wpływu działań naprawczych na stan elementów przyrodniczych lub ich funkcje.

W § 7 ust. 1 projektu rozporządzenia wskazano, że w przypadku, gdy działania naprawcze nie mogą doprowadzić do zastąpienia w równoważny sposób elementów przyrodniczych lub ich funkcji, które uległy szkodzie, ani nie można ich odbudować w innym miejscu niż miejsce wystąpienia szkody, wyznacza się alternatywne uzupełniające lub kompensacyjne działania naprawcze. Alternatywne działania naprawcze określa się w taki sposób, aby ich koszty odpowiadały potrójnym przeciętnym kosztom odtworzenia danych elementów przyrodniczych lub ich funkcji. Przyjęte rozwiązanie stosuje się jedynie w przypadku wystąpienia szkody w środowisku dotyczącej unikatowych elementów przyrodniczych, lub szczególnie zagrożonych (trudnych do odtworzenia). W związku z tym, iż wyniki oceny pieniężnej powinny kształtować się na poziomie znacznie wyższym niż przeciętne koszty w innych miejscach, bardziej dogodnych do podejmowania działań naprawczych, przyjęto rozwiązanie mające na celu wprowadzenie potrójnego kosztu alternatywnych uzupełniających lub kompensacyjnych działań naprawczych. Należy zwrócić uwagę, że koszty „przeciętne” stanowią średnią między kosztami najmniejszymi (niemal zerowymi – przykładowo przy zastosowaniu naturalnego odtworzenia elementów przyrodniczych), a kosztami największymi – powyżej których podejmowanie działań staje się nieracjonalne.

Z uwagi na pilną potrzebę pełnego wdrożenia należnych przepisów dyrektywy 2004/35/WE do prawa polskiego, konieczne jest, aby projektowane rozporządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia, tak, aby tak ważny interes państwa, jakim jest wypełnienie ww. obowiązku mógł zostać zapewniony. Należy podkreślić również, że termin ten nie narusza w myśl art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2007 r. Nr 68, poz. 449) zasad demokratycznego państwa prawnego.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie podlega notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia regulacji

Wprowadzenie rozporządzenia w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia ułatwi wydawanie decyzji w sprawie warunków przeprowadzenia działań naprawczych, o której mowa w ustawie o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. Ponadto przedmiotowy projekt stanowi transpozycję załącznika II do dyrektywy 2004/35/WE.

2. Podmioty, na które będzie oddziaływać regulacja

Zakres nowej regulacji będzie wpływał na organy ochrony środowiska wydające decyzje w sprawie warunków przeprowadzenia działań naprawczych (województw lub w przypadku bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku spowodowanej przez organizmy genetycznie zmodyfikowane – ministra właściwego do spraw środowiska) oraz podmioty korzystające ze środowiska, prowadzące działalność, która jest przyczyną szkody w środowisku.

3. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

Projekt rozporządzenia został przedłożony do konsultacji Wojewodom i Marszałkom Województw, Narodowemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Regionalnym Zarządom Gospodarki Wodnej, Państwowej Radzie Ochrony Środowiska, Lidze Ochrony Przyrody, Państwowej Radzie Ochrony Przyrody, Ogólnopolskiemu Towarzystwu Ochrony Ptaków, Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, OPZZ, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Konfederacji Pracodawców Polskich, Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych, Sekretariatowi Prezydium Konferencji Inwestorów, Krajowej Izbie Gospodarczej, Instytutowi Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, Instytutowi Ochrony Środowiska, Instytutowi Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach, Instytutowi na Rzecz Ekorozwoju, Polskiemu Klubowi Ekologicznemu, Biuru Wspierania Lobbyingu Ekologicznego, Polskiej Zielonej Sieci, Centrum Prawa

Ekologicznego, Państwowemu Instytutowi Geologicznemu i Krajowej Radzie Gospodarki Wodnej, a także udostępniony na stronie internetowej resortu.

Do projektu rozporządzenia uwagi zgłoszili: wojewodowie i urzędy wojewódzkie (warmińsko-mazurski, małopolski, śląski, mazowiecki, opolski, kujawsko-pomorski, wielkopolski), Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, PROP, Salamandra, uwagi zostały również przekazane indywidualnie.

Należy podkreślić, że część uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych miała charakter redakcyjno-porządkujący. W wyniku zgłoszonych uwag w projekcie rozporządzenia wprowadzono następujące główne zmiany i uzupełnienia merytoryczne:

- rozszerzenie pojęcia „straty przejściowe” w celu uzyskania pełnej zgodności z dyrektywą 2004/35/WE,
- doprecyzowanie przepisów dotyczących wyboru sposobów prowadzenia działań naprawczych w przypadku szkody w środowisku w gatunkach chronionych, chronionych siedliskach przyrodniczych lub w wodach,
- poprawiono przepis dotyczący wyboru alternatywnego miejsca odbudowy elementów przyrodniczych lub ich funkcji, w obecnej wersji należy uwzględnić elementy optymalne dla elementów przyrodniczych, które doznały uszczerbku, a nie ogólnie „dla środowiska”, jak zapisano w poprzedniej wersji,
- doprecyzowanie przepisów dotyczących zastosowania alternatywnych (innych) zasobów przyrodniczych lub ich funkcji,
- rozszerzenie w stosunku do poprzedniej wersji oceny zagrożenia dla zdrowia ludzkiego o zatwierdzone w chwili wystąpienia szkody przeznaczenie terenu oraz dodano uregulowania dotyczące zasad postępowania, gdy dla danego terenu brak jest planów lub strategii zagospodarowania przestrzeni,
- uporządkowano poszczególne uregulowania.

Przeszkodą w uwzględnieniu części uwag był fakt, że przepisy projektu rozporządzenia wynikają wprost z przepisów dyrektywy 2004/35/WE. Uwzględnienie tych uwag spowodowałoby niezgodność z dyrektywą. Ponadto niektóre uwagi miały

charakter ogólny i nie odnosiły się do kwestii merytorycznych projektu rozporządzenia.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414), projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska. Od dnia udostępnienia projektu w Biuletynie Informacji Publicznej żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem.

Projekt rozporządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

4. Wpływ projektowanego rozporządzenia na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wprowadzenie rozporządzenia będzie miało wpływ na sektor finansów publicznych, w zakresie w jakim działania naprawcze będą prowadzone przez organy ochrony środowiska i gdy nie będzie możliwości odzyskania poniesionych kosztów od podmiotu korzystającego ze środowiska. Zgodnie z ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie będą to jednak sporadyczne przypadki (art. 23 ust. 2 ustawy zakłada, że organ ochrony środowiska może odstąpić od żądania zwrotu całości lub części kosztów przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych, jeżeli podmiot korzystający ze środowiska nie został zidentyfikowany lub nie można wszcząć wobec niego postępowania egzekucyjnego lub egzekucja okazała się bezskuteczna lub koszt postępowania egzekucyjnego jest wyższy niż kwota możliwa do odzyskania).

5. Wpływ na rynek pracy

Przepisy niniejszej regulacji mogą mieć ograniczony pozytywny wpływ na rynek pracy poprzez zwiększenie popytu na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska oraz usługi doradczo-konsultingowe przede wszystkim w zakresie usług środowiskowych. Zakładane wytyczne, będą wymuszały odpowiednią działalność usługową np. prowadzenie analiz ryzyka zdrowotnego.

6. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wprowadzenie rozporządzenia będzie miało wpływ na sektor przedsiębiorstw. Określanie sposobów prowadzenia działań naprawczych, do których podjęcia zobowiązuje ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie będzie się odbywało zgodnie z rozporządzeniem. Szczegółowe wytyczne dla organów ochrony środowiska w pewnym stopniu ograniczą swobodę przy wydawaniu decyzji i tym samym ewentualne skutki dla przedsiębiorcy. Ponadto projekt zakłada uwzględnianie przez organ ochrony środowiska przy wyborze sposobu prowadzenia działań naprawczych również czynnika kosztów tych działań.

Należy zaznaczyć, że obowiązek ponoszenia kosztów działań naprawczych wynika z ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, nie natomiast z przedmiotowego rozporządzenia.

7. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Przepisy niniejszej regulacji nie będzie miało wpływu na rozwój regionalny.

8. Źródła finansowania

Rozporządzenie nie nałoży dodatkowych obowiązków na organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska. Obowiązki te wynikać będą z ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. Zgodnie z ustawą generalnie koszty przeprowadzenia działań naprawczych ponosi podmiot korzystający ze środowiska.